

Překladatel je advokátem autora:

- Autor (spisovatel) se obrací na publikum, které nezná.
- Překlad však vychází pro zcela jiné publikum, než byl napsán původní text.
- Pokud chce překladatel zachovat funkce textu ve výchozím jazyce, musí znát publikum, na které se obrací.
- Překladatel vystupuje se svou cizojazyčnou verzí před publikum, které by jinak nemohl autor oslovit. Je tedy jeho zástupcem, propůjčuje mu svůj hlas (rukopis), jemuž bude naslouchat veřejnost (ne všichni překladatelé jsou si vědomi odpovědnosti, která s tím souvisí).

Maimonides (židovský učenec, r. 1199):

„Dovolte mi předeslat jedno pravidlo: Kdo překládá a snaží se každé slovo exaktně reprodukovat, a přitom se drží slovosledu a sledu vět v originálu, bude mít potíže, jeho reprodukce bude chybná a nespolehlivá. Tato metoda není správná. Překladatel by se měl zprvu snažit pochopit odstavce a potom záměr autora dokonale srozumitelně reprodukovat v cizím jazyce (není možno beze změny slovosledu ...).“

Naučná literatura (kontrola odborníky). Např. církevní texty kontrolovány církví (do r. 1757 zákaz překládání bible laiky).

- Ačkoliv se lingvistika v posledních letech odklonila od normativní gramatiky, dodnes překladateli nezbyvá nic jiného, než psát správné věty! Předloha je však často plná chyb a porušování základních pravidel pravopisu.
- Překlad musí být správný a logický, i když jsou chyby v originále (snažit se pochopit smysl, případně konzultovat se zadavatelem, odmítnout).
- Od překladatele je neprofesionální, pokud přeloží v souladu se špatnou předlohou vědomě špatně (prodiskutovat s vydavatelem potřebu úprav)
- Respektovat politické a ideologické názory autora (Mein Kampf – angl. překlad redukován z 1/4, ...)

Fáze překladatelského procesu:

Levý

- Pochopení předlohy
- Interpretace předlohy
- Přestylizování předlohy

Vilikovský

- Recepce + interpretace (pochopení cizí kultury ...)
- Formování koncepce (vyhodnocení cizí kultury, vlastní koncepce, průnik obou kultur (původní a přijímající))
- Reprodukce (pouze zde začíná vlastní tvořivá práce překladatele)

Barchudorov

- Analýza
- Syntéza

Knittová (nejnovější anglosaské přístupy)

- Makropřístup (kulturní zázemí, historické + lokální zařazení, typ textu, typ čtenáře ...)
- Mikropřístup (konkrétní jednotlivosti, gramatické struktury, jejich lexikální náplň ..., budování definitivního textu)

Komunikační postoj překladatele

Text překladu dekóduje (analytická etapa překladu) a pak jej kóduje (syntetická etapa překladu). Výsledek – vznik nového textu.

Stylistický postoj překladatele

Vztah k stylistickým vlastnostem originálu utvářený vlastním stylistickým cítěním v rámci individuálních výrazových sklonů překladatele.

Metajazykový postoj překladatele

První fáze překladatelovy práce (zachycení invariantního jádra, objektivní zhodnocení jazykových a stylistických vlastností originálu ⇒ rozhodnutí o překladu + metodě.

Ideologický přístup překladatele

Vztah překladatele k ideově-estetickým vlastnostem originálu, manifestace světonázorových postojů, které se realizují ve výběru překladového textu + překladatelských metod.

Etický kodex tlumočnicka a překladatele (výňatky)

§ 2 - ... Výsledek tvůrčí práce překladatele je novou hodnotou, která má povahu duševního vlastnictví.

§ 5 – Tlumočnick a překladatel zásadně přijímá pouze ty závazky, které odpovídají jeho schopnostem a přípravě. Za výsledek své práce nese plnou morální odpovědnost.

§ 6 – Tlumočnick a překladatel odmítne vykonávat takovou činnost a zdrží se takového jednání, které by mohlo poškodit důstojnost jeho povolání.

§ 8 – Výkon povolání nezkracuje tlumočnicka a překladatele na jeho osobních lidských a občanských právech a nesmí být na újmu jeho důstojnosti.

Diskuse

- Výběr povolání (profil, příprava na profesi, výhody, nevýhody, omezení ...)
- Práce pro překladatelské agentury (tarify, podmínky ...)
- Etika styku se zákazníky
- Slovníky a překladové podpůrné programy
- Zdroje informací

Approches basées sur :

- les théories linguistiques (linguistique appliquée, structuralisme...)
- les théories littéraires
- les théories philosophiques
- la pratique (école de Paris, Selescovitch, Lederer, ESIT)
- l'examen empirique

2 d'entre elles assez révolutionnaires, intéressantes

Réflexion philosophique (Steiner)

- Mouvement en 4 temps
- Confiance : traducteur prend un risque en abordant le texte : sans avoir soumis ce texte à un examen, il lui fait confiance en assumant qu'il véhicule un sens
- Agression : le traducteur pénètre dans le texte source pour lui voler un sens qu'il veut emporter comme un butin de guerre
- Incorporation : après avoir agressé et détruit, le traducteur s'incorpore le texte source, il le fait le sien, l'avale et le digère, en quelque sorte
- Restitution : 3 actes précédents ont créé un déséquilibre - (Levi Strauss : dans un système, tout se tient, si on enlève ou rajoute un élément dans un système, on le déséquilibre). Il faut maintenant rétablir l'équilibre en restituant)

Steiner

<p><u>LA TACHE IDÉALE</u> - ET IRRÉALISTE - DU TRADUCTEUR SERAIT DE RÉTABLIR PAR SES TRADUCTIONS PARFAITES, REPRODUISANT A L'IDENTIQUE EN LANGUE CIBLE, LE TEXTE SOURCE - l'état paradisiaque d'avant Babel, tâche impossible, car rien n'est parfait...</p>
--

Théorie interprétative

Développée par Ecole Supérieure d'interprètes et de Traducteurs fondée en 1957 à partir d'observations faites à propos de la traduction simultanée et consécutive de nature orale. L'interprète n'a pas une mémoire des mots, mais la mémoire du sens qu'ils véhiculent. Cela implique une réflexion sur la nature du sens = l'opposition entre l'implicite et l'explicite.

- Le sens ne se livre pas immédiatement ; avant de traduire, le traducteur doit se faire interprète, il doit dégager le sens du texte, "le vouloir dire" : c'est le sens qu'il doit traduire ;
- Lederer - le bagage cognitif (le vécu du traducteur) ;
- Mettre le nouveau vécu en rapport avec des expériences vécues similaires et l'évaluer par rapport à ce fonds de vécu existant dans la mémoire ;
- La « déverbalisation » - le traducteur transcende le niveau des mots pour s'approprier le sens d'un texte, qu'il devra ensuite « reverbaler » dans la langue cible, en tenant compte des conditionnements du récepteur (langue, culture...)

« Les traductions, comme les femmes, pour être parfaites, doivent être à la fois fidèles et belles. »¹

---

¹ <http://accurapid.com/journal/18fidelite.htm> consulté le 25.4.09

Aujourd'hui, il est devenu impossible de prendre connaissance de toutes les grandes littératures européennes dans leur langue originale et la traduction prend une place considérable dans notre vie.

La traduction est un cas spécial de la communication indirecte. Entre l'émetteur et le récepteur il y a un médiateur – le traducteur. Le but de la traduction est d'établir une équivalence entre le texte de la langue source et celui de la langue cible, tout en tenant compte d'un certain nombre de contraintes (contexte, grammaire, etc.), afin de le rendre compréhensible pour des personnes n'ayant pas connaissance de la langue source et n'ayant pas la même culture ou bagage de connaissances.

Jusqu'ici, la traduction est restée une activité essentiellement humaine. Des tentatives ont cependant été faites pour automatiser et informatiser la traduction (traduction automatique) ou pour utiliser les ordinateurs comme support de la traduction humaine (traduction assistée par ordinateur).

Déjà une confrontation rapide de nos deux langues traitées fait apparaître que les moyens dont elles disposent ne sont presque jamais les mêmes. Citons Georges Mounin² :

« Ce n'est pas un mystère si une langue a des mots spécifiques pour désigner les réalités non linguistiques qui constituent sa civilisation et sa culture, et si une autre langue qui ne partage pas celles-ci ne dispose pas de mots spécifiques équivalents. »

Une certaine idée ne sera donc pas toujours exprimée par les mêmes moyens.

Jusqu'à la Seconde Guerre mondiale, la traduction était considérée plus ou moins comme un art. C'était l'affaire de philosophes, d'écrivains, de bilingues spécialisés...

---

² Professeur français de linguistique et de sémiologie (1910-1993), auteur de « *Les Problèmes théoriques de la traduction* », Gallimard, Paris, 1963